

DISSERTATIO SOLEMNIS
DE

1722, 2

COMMVNIONE
BONORVM INTER
CONIVGES EIVSQUE
EFFECTV

6
//

PRAESERTIM
SECVNDVM IVRA LVBECENSIA,

QVAM

EX DECRETO AMPLISSIMI ICTORVM ORDINIS,
PRAESIDE

DN. FRANCISCO ER-
NESTO VOGT,

I.V.D. INSTITVT. ET PRAXEOS IVRIS PROFES-
SORE, CONVICTORII DVCALIS INSPECTORE
ET COLLEGII IVRIDICI H.T. DECANO,

PRO LICENTIA

SVMOS IN IVRE HONORES ET PRIVILEGIA
DOCTORIS CONSEQVENDI

PVBLCO ERVDITORVM EXAMINI SVBMITTIT

AD D. XI. FEBRVARIJ MDCCXXII

HORIS ANTE ET POMERIDIANIS
IN AVDITORIO MAIORI

HENRICVS WILHELMVS
SCHUMACHER, LVBE.C.

REGII DICASTERII RATZEBVRGENSIS

ADVOCATVS ORDINARIVS,

KILIAE, LITTERIS HAEREDVM B. REVThERI.

VIRO
ILLVSTRI ATQVE MAGNIFICO
DN. ADOLPHO MAT-
THAEO RODDE,
I.V.L. LIBERAE IMPERIALIS REIPVBLICAE LV-
BECENSIS CONSVLII PRIMARIO SPLENDIDISSIMO,

ITEMQVE
VIRIS
NOBILISSIMIS, CONSVLTISSIMIS ET AMPLISSIMIS
DN. IOHANNI SCHAEVIO,
I.V.D. DICASTERII REGIO-ELECTORALIS IN DV-
CATV SAXONIAE INFERIORIS ADSESSORI, AC
REIPVBLICAE LVBECENSIS PROTQ - SYNDICO
GRAVISSIMO,

DN. HERMANNO SCHAEVIO,
SERENISSIMO MECKLENBVRGENSIVM DVCI
A CONSILII AVLICIS MERITISSIMO,

DOMINIS, PATRONIS AC COGNATIS SVIS

deuoto animi cultu perpetuaque
obseruantia prosequendis

D. D. D.

Henricus Wilhelmus
Schumacher.

§. I.

Vm rerum quidem potior, verborum autem prior semper habenda sit ratio, vtile omnino quin neçesse ferme erit, vt de communione bonorum dicturus communionis verbum paucis prius explanem. Commu-

nio autem non a *munus*, *eine Gabe oder Ambt*, vti quidam volunt, sed a voce *vnio* ac praepositione *cum* formata, & vi vocis nil aliud denotare videtur, quam quod vel plures diuersaeque *res* ita vniantur, siue vnitae sint, vt vnum indiuisum constituent; vel etiam plures *homines*, respectu rerum quarundam, siue juris & obligationis ad illam siue ex illa re vnicuique indiuiduo pari ratione competentis, vno eodemque modo considerentur vnumque quasi corpus efficiant. Adeoque communicio consideratur vel ratione rerum, quarum scilicet plures homines sunt participes, * vel ratione plurium hominum, qui nimirum ad rem siue in re quadam aequale jus habent: ** Quae tamen distinctio propter arctissimum, qui inter istiusmodi res & homines est, nexum attendi semper nec solet nec potest. Interim ex jam dictis

A

fatis

fatis constare & colligi poterit, quid communio, commune, siue res communis apud varios autores scriptoresve pro qualitate adiecta significet. Et communio quidem in iure Naturae & Gentium distinguitur in *negatiuam* & *positiuam*: illa denotat jus quod omnibus hominibus utpote natura aequalibus in res creatas competit, & negativa inde dicitur, quod neget excludatque omne dominium adeoque vniuerso generi humano jus aequale tribuat: *Positiua* autem communio definitur per communicationem dominii & omnium iurium exinde enatorum inter plures, qua alter eorum alterum excludendi iure destituitur. *** Atque haec duo communionis genera vno nomine *publicam* & *naturalem* communionem vocant, eoque ipso a *priuata* & *ciuili* distinguunt, quae scilicet inter ciues vel *priuatis pactis*, vel *incidenter* absque conuentione hominum, vel etiam *legibus aut statutis* fieri solet, & *bonorum* communio generatim vocatur. Quarum prima species a voluntate paciscentium dependet; altera casui vel fortunae tribuenda, utpote si e. g. plures hereditatem aliquam, siue legata, siue rem quandam dono accipiant, qui communes heredes, communes legatarii, communes donatarii inde dicuntur *; tertia vero ex arbitrio LLtorum s. statuentium dijudicanda est, vtrum scilicet communio vel *omnium* vel *quorundam* saltem *bonorum* sit, & quosnam effectus illa producat? quorsum in primis pertinet illa, de qua impraesentiarum commentaturi sumus, bonorum inter conjuges communio. **

* Vnde

- * Vnde dicuntur communia documenta, sensus communis, domus, fundus, hereditas, seruus communis, commune lucrum, damnum commune, item *die gemeine Land-Strassen, gemeine Weide, &c.*
- ** Sic e. g. Sacra *εὐχαριστία* vocatur communio, *die Gemeinschaft des Altars*, vulgo *die communion*, propter communionem corporis & sanguinis Christi & quod huius christiani omnes sint participes, indeque communionem quandam, *die Gemeinschaft der Heiligen* dictam, constituent. 1 Corinth. X, 16. seqq. Et *jus commune* dicitur vel de jure gentium, quo scilicet omnes gentes, vel de jure huic illius civitati proprio, quo vniuersi ciues vtuntur. item *das gemeine Beste* siue *der Gemeine Nutze*, quo omnes ciues fruuntur, & cui *der priuat-Nutzen*, quo vnus vel alter gaudet, opponitur.
- *** De negatiua & positiua rerum communione plura eleganter scripta vide ap. Georg. BEYER ad ff. *lib. 1. tit. 8. pag. 62. seqq.* vbi etiam de communione illa rerum siue bonorum, quae inter primos Christianos fuit, mentionem facit eamque ad communionem positiuam refert. Ceterum jure naturali *communia* & *publica* eodem sensu dicebant veteres, sicuti etiam res priuatas singulorum, quae innoxiam & concedenti haud grauem vtilitatem habent, e. g. ignem de igne, lumen de lumine sumere, communes appellabant, de quo Gerard. NOODT *Probab. juris lib. 1. c. 7.*
- * Hanc communionis speciem, distinguendo scil. ab illa, quae ex societate ab hominibus contracta fluit, *communione* siue *societate* vocant. conf. §. 4. l. *de oblig. quae ex quasi contr. & L. 52. §. 6. ff. pro socio.*
- ** Plura de significatione vocis commune, *communio*, vide in Io. CALVINI *Lexico jurid.* conf. GRONOVIVS in *notis ad A. Gell. lib. 13. cap. 8. verba in rebus communibus noscendis.*

§. II.

Porro animaduertimus, de societatibus & sociis semper dici, quod in illa siue inter illos bonorum sit communio. Quapropter paucis etiam inquirendum hic erit, quomodo differant *societas & communio*? Societatum vero genera omnia si consideres, e. g. societates siue ita dictas res publicas, item societates ciuiles, vti herilem, coniugalem, paternam, nec non reliquas societates omnes, vel certae alicuius rei, negotiationis, vel alia quauis de causa inter homines fieri solitas; Nulla certe illarum est, neque socii intelligi quidem possunt, nisi cum quadam communione rerum vel bonorum vel iurium; adeoque recte asseritur, *societatem sine communione esse nunquam*, & hoc respectu communio vocari potest *conditio sine qua non*. Quod si itaque duo haec, societatem & communionem, in genere spectemus, eaque sibi inuicem contra distinguere velimus, dicendum erit, *societatem* potissimum respicere homines in communione quadam rerum, bonorum vel iurium constitutos, *communio- nem* vero imprimis de rebus, bonis vel iuribus, sociis aequaliter competentibus, intelligendam esse. Propter societatem enim res quaedam dicuntur communes, & propter communionem rerum, quae est inter hos illosve homines quoquo modo coniunctos, hi habentur & dicuntur socii. Vt proinde accurate loquendo recte etiam dicamus, quod *nulla sit siue intelligi possit communio sine societate*, & quod communio semper societatem quandam supponat. Et licet quidem communio interdum dicatur esse absque societate,

tate, * hoc ipso tamen non tam communio societati opponitur tanquam contraria, quam potius diuersi societatis ineundae modi ab inuicem distinguuntur. Vnde etiam, si istiusmodi communio casu & nullo accedente hominum facto existat, id ipsum *societas* quoque & quidem *incidens* vocatur, hacque ratione a *societate conuentionali* tantum distinguitur. ** Et socii etiam dicuntur, qui quomodocunque aliquid commune inter se habent vel possident: Sicuti e.g. communium praediorum dominos socios appellat PAVLVS in *L. 19.* & PAPINIANVS in *L. 34. ff. de seruit. praed. rustic.*

* Vnde in iure Lub. *P. 3. tit. 13. von Gemeinschaft obne Gesellschaft.*

** Huc quoque pertinet, quando iure Lub. *P. 3. tit. 9. art. 5. die Gesellschaft aller Güter* contra distinguitur *der Gemeinschaft*, quae scilicet sit inter patrem & matrem, sorores & fratres, vbi tamen in *sine d. art.* hi etiam *Gesellschafter* vocantur. *conf. art. 3. ibid.* Et cum in societatibus imprimis consideretur communio bonorum indeque oriundum lucrum vel damnum, hinc *d. art. 5.* socii cum epitheto dicuntur *Gemeine Gesellen*, & bona illorum *Gemein Gut* in iure Hamb. *P. 3. tit. 10. art. 13.* quin imo societas ipsa etiam *Gemeinschaft* *ibid. art. 4. & 9.* vel cum adiecto *Gewerbs Gemeinschaft* a GALLIO *obf. lib. 2. cap. 24. n. 1.* vocatur.

§. III.

De bonorum autem communione inter coniuges disserturo mihi primo statim initio in mentem venit, quod *communio* non dici solum, sed saepius quoque esse soleat *mater discordiae*. Adeoque, cum

omni omnino studio id curandum fit, vt coniugalis amor & concordia facta semper ac tecta seruetur, omnisque rixarum atque discordiae materia e medio tollatur; hinc illa etiam bonorum communio societati coniugali non conuenire, & propterea quidem plane improbanda videtur. Verum enim vero arctissimum illud inter coniuges amicitiae vinculum huiusque fundamentum, corporum scilicet animorumque vnionem, nobiscum reputantes, affirmandum potius censemus, huic amicitiae generi nihil magis conueniens esse, quam vt inter istiusmodi amicos, indiuiduo nexu iunctos, fortunae etiam siue bona sint communia,* licet non absolute quoad dominium aut proprietatem, attamen quoad *usum & possessionem*.

* Conf. STRYKIVS in *Vf. mod. ff. lib. 23. tit. 2. §. 90.* item in *Diss. de iurib. singularibus connubiorum in Germania*, hab. Halae 1709. *cap. 2. §. 19.* MEVIUS ad *Jus Lub. P. I. tit. 5. art. 5. n. 10. seqq.*

§. IV.

Et talem quidem communionem apud veteres etiam Romanos olim in vsu fuisse, ex *Cicerone*, *Plutarcho*, *Dionysio Halicarnasso*, & haud obscure quoque ex ipso iuris ciuilibus corpore satis constat.* Quae tamen deinceps, multiplicatis nimirum in republ. hominibus, crescentibus subinde etiam diuitiis, indeque luxuria, habendi cupidine, nec non pluribus inter ipsos quoque coniuges adulterii inprimis, veneficii aliisque vitiis ac criminibus, & frequentioribus hinc diuortiis existentibus, paulatim in desuetudinem venit;

nit; dum mariti, ad eo melius sustinenda matrimonii onera, dotes, & vicissim vxores, in securitatem dotium, donationes ante nuptias stipulandas sibi curauerint, sicque sua quiuus coniugum separata & ab alterius diuersa habere coeperint bona, ita vt nulla haberentur communia, nisi quorum vsus cohabitationis causa promiscuus vel esset vel esse deberet.***) Interim tamen non prohibitum, sed omnino licitum semper fuit, omnium bonorum communionem inter coniuges fieri, arg. *L. 16. §. fin. ff. de alim & cibar. legatis. iung. L. 17. §. I. soluto matrim.*

* Lectu maxime digna sunt, quae hac de re Gerard. NOODT, Ictus celeberrimus, instituta comparatione matrimonii cum amicitia, mariti cum patre & vxoris cum filia, differit. *Probabil. lib. 2. cap. 9. Quibus adde L. 22. §. 7. ff. soluto matrim. l. 4. C. de crim. expil. heredit.*

** Conf. Henr. BROVWER *de iure connubiorum lib. I. cap. 8. n. 3. seqq.*

§. V.

Veteres Germanos quod attinet, nemo certe antiquarum rerum gnarus in dubium vocabit, eos quam maxime arctum sanctumque coniugii vinculum, adeoque coniuges omnia etiam inter se habuisse communia. Nimirum antiquissimis quidem temporibus viri vxores vela parentibus earum, vel propinquis vel tutoribus certo quodam pretio* quasi emebant, ipsoque nuptiarum die novus maritus iunctos boues & frenatum equum & scutum cum frama gladioque novae nuptae, atque haec vicissim etiam

etiam armorum aliquid marito muneri dabat; Et sic quidem matrimonium ipsum contrahebant, seque suaque inter se communicabant noui coniuges. ** Sicuti de priscis etiam Gallis, Germanorum finitimis, memoriae prodidit Iulius CAESAR *de bello Gall. lib. 6. cap. 19. Viri, inquit, quantas pecunias ab uxori- bus dotis nomine acceperunt, tantas ex suis bonis, aestima- tione facta, cum dotibus communicant. Huius omnis pe- cuniae coniunctim ratio habetur, fructusque seruantur: Vt et eorum vita superarit, ad eum pars vtriusque cum fructibus superiorum temporum peruenit.*

* Quale pretium TACITVS *lib. de morib. Germ. cap. 18.* dotem appellat, verbis: *dotem non vxor marito, sed uxori maritus offert.* Et eiusmodi quidem pretium nup- tiale siue dos a viro sponsae suae posterioribus quo- que temporibus sub Regibus de stirpe Merouingica dari constituiue solebat & deinde sub Carolingis debebat, vti docet THOMASIVS in *diff. de vsu praef. doct. Instit. de nuptiis hab. Halae 1713. cap. 2. §. 3. 4.* Atque ab hocce nuptiali pretio, quanti scilicet sponsa quasi aestimaretur, vox illa *Braut-Schatz* nomen ha- bere videtur.

** Quod ipsum satis innuit TACITVS *l. c.* verbis: *Inter- sunt parentes & propinqui ac munera probant: munera non ad delicias muliebres quaesita, nec quibus noua nupta comatur, sed boues &c. Hoc maximum vinculum, haec arcana sacra, hos conjugales Deos arbitrantur. Ne se mulier extra virtutum cogitationes, extraque bellorum casus putet, ipsis incipientis matrimonii auspiciis admonetur, ve- nire se laborum periculorumque sociam, idem in praelio passuram, ausuram. Haec iancti boues, hoc paratus equus, hoc data arma denunciant.*

§. VI.

§. VI.

Postea quoque quum Germani, continuarum fere expeditionum bellicarum pertaesi, certas sibi fides figere, agrum quisque suum colere, cum exteris & transmarinis etiam gentibus commercia instituere ac mercaturae operam dare inciperent, hac occasione & habendi cupidine & luxu, magis ducerentur: Cumque peregrinum etiam illud jus Iustinianum in scholas & fora Germaniae paulatim introduceretur, indeque doctrina de dote mulierum aliisque diuersis conjugum bonis innotesceret; mulieres quidem non arma saltim quaedam, vt olim, sed, quae ad rem domesticam opus essent, suppellectilia siue utensilia & potissimum quoque pecora,* ac praeterea romanorum more certam etiam dotem in domum mariti inferebant. Quae bona cum noui mariti bonis sic quasi confundebantur fiebantque communia.** Et generatim quidem heic quoque notandum, quod apud Germanos quondam sponsus sponsaque vel per pacta dotalia eaque successoria communionem bonorum constituerint, vel etiam in contrahendis nuptiis certis quibusdam ritibus & verborum formulis e. g. *Sie setzten Hut bey Schleyer und Schleyer bey Hut*, item *Leib an Gut*, & *Gut an Gut*, vel symbolis, feras scilicet & clauas tradendo, vsi fuerint, quibus rei domesticae administrandae potestatem marito vxorique communem, simulque omnium rerum communionem inter coniuges fieri &, si sine liberis moriantur, se inuicem successuros esse, significauerint.*** Atque isthaec inter coniuges bonorum com-

B

mu-

munio successu temporis per publicas leges aut statuta magis stabilita, &, prout huic vel illi reipublicae commodum visum fuit, certis limitibus circumscripta ac determinata est, adeoque pluribus in Germania locis & inprimis quoque hisce in regionibus earumque ciuitatibus seruata adhuc hodie viget, quod ex statutis Slesuicensi, * Flensburgensi, ** Ham-burgensi, *** Lubecensi, **** aliisque satis constat. Missis autem reliquis, occasione vitimi illius statuti, Lubecensis scilicet, de communione bonorum inter coniuges speciatim quaedam commentari animus iam est.

* Qualia bona a Germanis, Anglis, Gallis, Hispanis aliisque vicinis gentibus non dos, sed maritadium, rada siue gerada (a voce *Geräht*, vnde *die Tochter braden, ausraden*) item phaderphium, quasi *Vater-Vieh*, & deinceps *Tochter-Gut, Aussteuer, Mitgift* vocata sunt. Vid. Ioh. Henr. BERGER *diff. de discrimine bonorum uxoris*, hab. Vitemb. 1709. §. 18. Georg. BEYER *ad ff. lib. 23. tit. 3. in notis post posit. 7. p. m. 432.* ibique all. SCHILTERVS. Unde etiam adhuc hodie apud rusticos praesertim moris est, quod pecudes quasdam e. g. vaccas, oves, item arcas vel currus variis suppelle-tilibus impletos, *Brau-Wagen, Brau-Kisten*, sponsae vel nouae nuptae ad maritos afferant.

** Quod ipsum res geradicae, morgengaba, cibaria, vt & portiones statutariae, post mariti obitum vxoribus competentes, satis nos docent.

*** Hac de re vid. Jo. Georg WERNERI *diff. inaugural. de pactis dotalibus sub formula: Hut bey Schleyer und Schleyer bey Hut*, hab. Marpurgi 1714. §. 7--11.

§ Quod originem forte autoritatemve suam debet Da-
no-

norum Regi Sueno, Suein sive Swen, qui sec. XII. vixit & fuit filius Erici Regis, de quo HELMOLDVS in *Chronica Slavor. cap. 52. p. m. 115. & cap. 68. pag. 141. seqq.*

** *Der Bürger Recht tho Flensburg* inscribitur & conditum est anno 1284.

*** Hoc itidem seculo XIII. conditum esse perhibetur.

**** Huius quidem prima origo ac autoritas communiter adscribitur Imperatori Friderico I. siue Barbarossae: sed falso. Quamuis enim hic Lubecensibus, siue Burgenfibus de Lubeke, priuilegia quaedam & iura concesserit atque praescripserit; Ex eiusdem tamen priuilegio de dato apud *Castrum Lizenize 13. Calend. Octobr. anno 1188.* constat, quod ciuitas haec peculiaria sua iura iam ante habuerit, dum in ipso isto priuilegio iuris sui emendationem Burgenfibus concessit. Quod si vero potestatem condendi statuta spectes, hanc non Fridericus I. sed huius nepos Fridericus II. Imperator in priuilegio sub dato 1226, *in mense Iunii*, ipsis simul concessit, dum ciuitatem Lubecensem liberam & specialem imperii ciuitatem fecit.

§. VII.

Definimus autem communionem bonorum inter coniuges, quod sit *mutuum aliquod ius conjugibus in bona concessum, legibus vel statutis definitum & certos quosdam effectus producat.* Ex qua definitione siue descriptione omnes simul distinctiones, quibus conjugalis bonorum communitio vel ab aliis communionum & societatum generibus, vel etiam ratione suae ipsius discernitur, per se fluunt atque patent. Et simpliciter tantum diximus in bona; cum vel omnia, vel quaedam saltem bona in communionem hanc venire possint; * secundum cuiusvis loci iura vel sta-

B 2

tuta

tuta; proindeque statim addidimus, quod communio isthæc legibus siue statutis sit definita: Eoque ipso illam ab ea bonorum communione distinximus, quæ ex dudum recepto Germanorum more per pacta dotalia fieri ac definiiri solet. Tandem vero in definitione adiicitur, communionem illam certos quosdam producere effectus, quoniam ex effectibus maximam partem diiudicanda est communio, ** & effectus in primis considerandi sunt: certos autem quosdam effectus diximus, quod illi non semper & ubique iidem sint, & in legibus vel statutis plerumque exprimentur, vel etiam per argumentationes exinde sequantur.

* Vnde distinctio inter communionem *omnium bonorum* tam hereditariorum quam acquisitorum, tamque ante matrimonium quam hoc durante aduenientium, & *quorundam* siue eorum tantum bonorum, quæ respectu matrimonii & ex animi proposito ac destinatione communia fiunt. Quorum illa *vniversalis*, hæc *particularis* non incommode dici potest.

** Et ab effectibus distinguitur communio in *veram* siue *plenam*, qua scil. bona quoad dominium siue proprietatem & possessionem simul sunt communia, & *analogicam* siue *honorariam*, qua bona quoad vsum & possessionem tantum sunt communia & quæ proinde *vsualis* etiam a nonnullis vocatur.

§. VIII.

Qualis bonorum inter coniuges communio secundum ius siue statutum Lubecense obtineat? Quæstio est ab aliis multum iam agitata, quemadmodum vel ex amplo illo ME VII commentario *ad ius Lub. P. I. tit. 5. Art. 5. n. 15. seqq.* satis abunde constat, vbi ipse

ipse quoque celeberr. Autor, reiectis aliorum opinionibus, suam hac de re sententiam addit *n. 21. seqq.* Equidem omnem hanc rem haud incongrue ita expediri posse existimo. Quamuis in iure Lubecensi saepius mentio fiat de coniugum bonis communibus, *von gemeinen, gesambten, ihrer beiderseits Gütern &c.* exinde tamen *qualitas* communionis cognosci nequit, sed, uti in praeced. §. iam indicauimus, a posteriori potius siue ab effectibus argumentandum erit. Iam vero in statuto hoc nostro duo inprimis heic notanda occurrunt momenta; *primo*, quod, altero coniugum mortuo, superstes coniux partem quandam bonorum defuncti lucretur; * *deinde*, quod, marito obaerato vel fugitiuo vel mortuo, siquidem liberi ex coniugio isto procreati adsint, debita ex vtriusque coniugis bonis solui debeant. ** Haec autem duo, *lucrum* scilicet & *damnum* alteri coniugum ex alterius bonis obueniens, satis abunde ostendunt, *veram* siue *plenam*, quoad proprietatem scilicet & dominium, inter illos esse bonorum communionem, & licet illis in locis, ubi inter coniuges bonorum communio quoad usum s. quaestum saltem viget, alter coniugum alterius quoque debita soluere debeat & de bonis lucretur; Haec omnia tamen de damno & lucro ex bonis in societatem illatis proueniente, non autem de ipsa sorte siue ipsis bonis in societatem illatis, uti quidem in nostro fit statuto, intelliguntur. Posita vero omnimoda istiusmodi communionem, hoc simul quoque exinde sequi & cum COTHMANNO *Conf. 74. vol. 2.* affirmandum viderur, quod omnia coniugum

B 3

bona,

bona, siue tempore initi matrimonii in societatem conjugalem illata, siue constante matrimonio vel ex negotiatione aut coniugum solertia vel aliunde etiam quoquo modo acquisita, fiant habeanturque communia: nisi in dotalibus aliisque pactis aliud conuentum & ab hacce communionem quaedam bona speciatim excepta, vel in communionem hanc nunquam illata, sed distinctim semper possessa & administrata sint; adeoque contrarium a negante probetur.

* *Part. 2. tit. 2. Art. 2. 3. 12, 28.* Quale lucrum vocatur *portio statutaria*, eo quod statuta vni coniugum ex alterius etiam bonis, ratione communionis habita, partem siue portionem illam tribuant. Ab istiusmodi autem lucro ad veram communionem bonorum ideo recte concludimus, quod illis in locis, vbi vel nulla vel vsualis tantum inter coniuges est communio, alterutro coniugum mortuo superstes sua quisque bona retineat recipiat. Et cum communionis illud lucrum siue portio statutaria a mero statuentium arbitrio dependeat; hinc diuerso etiam modo de eadem disponere potuerunt & disposuerunt. Sicuti in statuto nostro distinguitur, vtrum liberi ex coniugio adsint nec ne? & illo casu superstes coniux omnium bonorum dimidiam simpliciter, hoc vero casu e. g. vxor dotem aliaue illata praecipit & de reliquis bonis dimidiam nanciscitur. In veteri etiam Statuto Flensburgensi eadem habetur licet non tam accurata siue clara distinctio, sicuti ibi sancitum legimus *cap. I. Steruet eyn Börger, und de Erue bliff im leuende, so schall se nemen in aller Erffdelinge, und in allem Erue, so vele alle de beste Erue (haec portio statutaria) und darenbauen schall se hebben, eyn vollenkamen Bedde, und van dre par Klederen dat middelse, und van rwe pare dat ringeste, und*
van

van cynem pare nientes. (hoc praecipuum) & cap. 6. Hesse
 eyn Börger und syne Husfruwe Kinder rbofamide, und se
 servet, alle Gutb delet man entwey, de Vader nimbt de
 helffte, und de Kinder de ander helffte. Secundum sta-
 tutum Slesuicense autem distinctio ista non obrinet,
 vid. cap. 10.

* P. 1. tit. 5. art. 7. & P. 3. tit. 1. art. 10. in quo ultimo
 hoc art. 10. per vocem *bergen* nihil aliud denotatur,
 quam quod aliam habitationem siue domicilium
 vxor sibi quaerere debeat, & locutio haec sumta vi-
 detur a militibus, qui in campum egressi primum
 laborem putant, capere idoneum metandis castris
 locum, quod *heribergare* ab *her* siue *beer*, exercitu, &
bergen, custodire, seruare, continere vocatur. vid.
 Beati RHENANI *rev. germanicarum nov. antiq. lib. 2.*
pag. 343. & 349. Deinde vox *dachdings* denotat tempus
 iure praescriptum, sicuti in speculo Sax. l. 1. art. 21. *binnen*
ihren rechten tagdingen dicitur. *Ausstragen* autem bonis
 cedere significat, uti P. 1. tit. 3. art. 1. quo sensu etiam
 occurrit in statuto Hamburg. P. 2. tit. 11. art. 15.

§ IX.

Ne autem hypothesin illam, de communione
 omnium bonorum, proposuisse tantum videar, quae-
 dam adhuc addere lubet, quibus si non plene & apodi-
 ctice attamen probabiliter demonstrari illa posse vide-
 tur. Quod si enim inter coniuges de iure nostro vera bo-
 norum est communio, uti omnes concedant oportet
 ac vel ex recensitis eius effectibus per se fluit: neque
 tamen in statuto expresse definitur, quae bona pro-
 prie sint vel habeantur communia; Sequitur omni-
 no, omnia coniugum bona esse talia & tam diu recte
 haberi, donec probetur contrarium. Id quod ex il-
 lis, quae in supra all. art. 2. 3. 12. & 28. tit. 2. P. 2. adhi-
 bentur,

bentur, locutionibus generalioribus, *was alsdan übrig bleibt, was darüber ist, da noch etwas von dem gute darüber, was alsdan von der erbschafft wird über bleiben,* quodcunque nimirum siue omne id, quod, detractis rebus ibidem expressis, superfuerit, clarius adhuc elucet. Attendamus porro separationem liberorum, quod scilicet haec ab omnibus omnino parentum bonis fiat factave habeatur, * & quod reliqua bona omnia, quae vel facta seperatione supersunt vel deinceps quoquo modo acquiruntur, ad superstitem coniugem liberosque non separatos pertineant. ** Adeoque hinc affirmandum utique erit, quod omnia quoque bona quavis ratione constante matrimonio quaesita coniugibus sint & haberi debeant communia. Quod ipsum etiam illa communio, quae mortuo coniugum altero inter superstitem coniugem & liberos continuatur, magis probat: Quando enim de hac communione e. g. P. 2. tit. 1. art. 3. dicitur, *daß die Frau mit den Kindern in gedey und verderb besitzen bleibe,* item, *daß die Kinder, qui scilicet non separati sunt, in dem gesanten gute noch sitzen,* nil aliud certe per locutiones indicatur, quam quod similis communio inter illos sit maneatque, qualis inter coniuges antea fuit. *** Illam autem veram, omniumque omnino bonorum quocunque modo etiam aliunde acquisitorum, communionem esse, ex dictionibus illis, *gedey und verderb, gesanten gut,* in d. art. & ex art. 16. tit. 2. P. 2. dilucide apparet; Proindeque cum hac etiam communione, quae scilicet inter coniuges est, similiter comparatum esse, argumentandum erit. terum

terum dictis hifce addatur notabilis ille casus *art. 25. tit. 2. P. 2.* definitus, vtpote qui hypothefin hanc mirum in modum firmat.

* Nifi fcilicet inter parentes & liberorum agnatos fiue tutores aliud exprefse pactum conuentumque fit. Et imprimis huc pertinet *art. 2. tit. 2. P. 2.* add. *art. feq.* quod autem hic etiam feparatio de communibus fiue vtriusque parentis bonis intelligatur, ex eo, quod de liberis in communione permanentibus in fine articuli fubiungitur, fatis liquet. Conf. Meuius ad *P. 2. tit. 1. art. 6. n. 42.*

** Vid. *P. 2. tit. 2. art. 6. 16. & 34.*

*** Neque necesse erit, vt cum MEVIO in Comment. fuo ad ius Lubec. paffim & annexo *ibid. Refponfo XII.* communionem quandam fingamus, quae fit inter viuos parentes & liberos, quaeque deinceps, mortuo licet vno parentum, continuetur, cum illud communionis genus in Iure Lubec. nullibi fundatum fit, adeoque id, quod fundamento ac principio caret, per rerum naturam etiam continuari nequeat. Sed potius hic dicendum, quod fuperftes coniux eam communionem, quae ipfi cum defuncto iam coniuge antea interceffit, continuet cum liberis, vtpote qui ius fuccedendi in defuncti parentis bona habentes hunc repraesentant, eiusve perfonam quali induunt. Id quod ipfe etiam MEVIVS in *d. Refp. innuit p. m. 109. col. 2. ea,* inquit, *quae est inter coniuges ex ftaturo bonorum communio, post alterutrius mortem relicta communi prole perdurat & veluti continuatur.* conf. HVBERSVS in *praelect. ad ff. Lib. 16. tit. 2. §. 13. pag. 430.*

§. X.

Verum enim vero, horum omnium quicquid fit, aliud omnino dicendum arbitror. Supra autem
C iam

iam indicauimus communionis effectus, damnium
 scil. & lucrum, inprimis considerandos indeque com-
 munionis qualitatem diiudicandam esse; iam vero,
 quando in iure nostro de coniugum bonis, horum
 communiōe eiusque effectibus sermo est, toties
 quoties de bonis tam ab vxore quam a marito *illatis*
 mentio fit, v. g. *was sie zu ibrem Manne gebracht hat P.*
1. tit. 5. art. 5. welches sie beide zusammen gebracht, es sey
der Frauen zugebrachtes Gut, oder was sie mit einander vor
Gut haben ibid. art. 6. ihr zugebrachtes Gut, sein zuge-
brachtes Gut. P. 2. tit. 2. art. 28. & alibi. Hinc primo
 sequitur, illa inprimis bona, quae tempore initi ma-
 trimoniū in societatem coniugalem inferuntur, fieri
 communia, cumque indefinitae sint istae locutiones &
 a mariti aequae ac vxoris bonis adhibeantur, *omnia*
 etiam illa bona, siue dotalia sint siue paraphernalia,
 siue donatio propter nuptias siue morgengaba, in
 communionem venire. Atque hinc deinde hoc et-
 iam necessario fluit, quod omne illud damnium, &
 omnis ille acquaeustus, qui ex istiusmodi communiō-
 ne siue potius bonis communibus oritur, fiat vtri-
 que coniugum communis. Id quod extra dubium
 est. Et ex hoc quidem fundamento regulam illam
 iuris ciuilib; qua omnia bona constante matrimonio
 acquisita solius mariti esse praesumuntur, apud nos
 cessare & illa potius pro communibus habenda esse,
 existimo. * Quoniam autem saepius accidit, vt vnus
 alterue coniugum constante matrimonio vel ex he-
 reditate vel ex donatione vel alio quouis titulo lu-
 cratiuo absque sua opera quidquam accipiat; circa
 hoc

hoc ipsum praecipue quaeritur, ane scilicet id etiam propter illam, quae inter coniuges iure nostro introducta est, bonorum communionem adeoque ipso iure & vel sine actuali vel etiam mediante ficta quadam traditione siue illatione, inter coniuges commune fiat, praescriptasque communionis effectus producat? Sed quaestionem hanc simpliciter negamus, ob triplicem inprimis rationem, primo, quod hoc ipsum in statuto nostro nullibi expresse definiatur: deinde, quod in ipso statuto nostro dicatur, isthanc bonorum inter coniuges communionem non tantam esse, quam quidem sit in societate generali siue *uniuersali* siue omnium bonorum, *Part. 3. tit. 9. art. 1.* proindeque bonorum ista communio inter coniuges cum societate generali in specie sic dicta, qua scilicet ea tantum communicantur, quae in societatem inferuntur, quaeque deinde ex quaestu veniunt, siue titulo oneroso, negotiatione & opera acquiruntur, ceteris paribus recte compari potest: Et tandem tertio, quod vel vox illa, bonis coniugum in statuto subinde adiecta, *zugebracht*, satis ostendat, illa demum bona inter coniuges esse communia, quae in domum coniugalem sicque in communionem inferuntur.** Et ex dictis his sequens fuit regula, quod (1) omnia bona, constante matrimonio ex titulo lucratiuo aliunde quaesita, habeantur unicuique acquirenti propria, indeque (2) nulla istiusmodi bona fiant communia, nisi quae in societatem coniugalem inferuntur, & hinc tandem (3) illa, quae in societatem hanc quoquo modo veniunt, habeantur omnino communia, nisi ab eorum domino aliud expresse cautum,

C 2

hicque

hicque statim ab initio de illis non communicandis protestatus fuerit.

* Quod ipsum communionis ratio utique postulat atque effectus illius, & in primis quidem commune lucrum ex communibus bonis oriundum, fatis nos docet.

** Si igitur extra societatem domumque coniugalem vnus vel alter coniugum bona quaedam separatim possideat, haec ad communionem non pertinent; neque etiam heic distinguitur, vtrum improles sint coniuges, nec ne? cum hoc etiam casu bona in societatem illata in communionem eiusque effectibus attendantur, id quod vel ex vno illo *art. 10. tit. I. P. 3.* clare apparet, vbi dicitur, quod liberos habens vidua creditoribus mariti relinquere debeat domum & bona. Adeoque illa, quae in domum vel bona mariti illata non sunt, ad communionem etiam non pertinent. conf. supra all. *art. 6. tit. 5. P. 1.* & *art. 7. ibid.* verbis, *von ihrer beyderseits Gut,* item Statut. Hamb. *P. 2. tit. 11. art. 16.* verbis: *im Sterbhaufe und sonst vorhandene, und ibrem verstorbenen Ehemanne und ihr zugehörige beschwerte Güter.*

§. XI.

Diximus quidem in § §. *praecedentibus*, iure Lubecensi veram & plenam inter coniuges esse bonorum communionem, hancque cum illa communionem, quae per contractum societatis generalis in specie sic dictae instituitur, quam maxime conuenire; Vnde sequi etiam videtur, illam, de qua nos hic agimus, communionem secundum generales omnis communionis & in primis societatis illius generalis regulas diiudicandam esse. Quoniam vero, vti itidem iam supra indicauimus, isthaec bonorum inter coniuges

ges communio eiusque effectus ciuiles ex arbitrio statuentium maximam partem dependent; hinc etiam a communionis regulis aut a societate generali ad communionem hanc argumentari semper non possumus, sed ipsum potius statutum, & quid illud vel in genere vel in specie hoc illoue casu de communione ista & bonis communibus sanciuerit, inspicere & in decernendis litibus vel obuientibus subinde quaestionibus sequi oportet. Adeoque & ego de docta aut artificiali, vt vocant, methodo curiosus non ero & cum clarissimus ille MEVIVS plurima hac de re dicenda in commentario suo ad nauseam fere vsque exhaustum, quaedam saltem pro instituti ratione supra iam scriptis addam.

§. XII.

Circa bonorum communionem vti in genere sic imprimis quoque iure Lubecensi damni potissimum atque lucri rationem haberi, ex §. 3. constat. Non incongrue ergo hic quaeritur, numne coniuges per dotalia siue etiam alia pacta, de lucro vel damno isto non communicando pacisci, aut communionem bonorum vel arctioribus vel amplioribus limitibus circumscribere siue etiam plane tollere valeant? Et respondetur cum distinctione. Affirmamus enim, si de ipsis contrahentibus inter se eorumque heredibus sermo est, et quidem de pactis dotalibus eisque successoriis, vtpote vbiuis fere locorum in Germania receptis, simpliciter: de pactis autem constante matrimonio initis tum demum illud concedimus, si alter coniugum inde non locupletetur, cum istiusmo-

di lucri inprimis ex communione alias competentis renunciatio in effectu nil aliud quam donatio, haec autem inter coniuges suspecta semper adeoque legibus plerumque prohibita vel minimum inualida & reuocabilis sit.* Et proinde iure Lubecensi quidem illo etiam casu, a parte mulierum, tutorum vel curatorum &, si liberi adsint, horum consensum requiri nec non cuiilibet proximorum heredum octo solidos & quatuor nummos de istiusmodi etiam lucro relinquere debere, vtique existimo, arg. *art. 1. 2. tit. 4. art. 2. tit. 9. & art. 1. tit. 10. Parte 1.* Si vero pacta illa ratione extraneorum siue creditorum inprimis consideres, pure & simpliciter neganda est quaestio ista, & pro inualidis omnino ac ipso iure nullis habenda sunt istiusmodi coniugum pacta, etiamsi vel iuramento confirmata fuerint, nisi forte publice promulgentur sicque in aliorum notitiam perueniant. Atque huius quidem asserti ratio per se patet, quod scilicet ex duorum pactis siue contractibus tertio eique ignorantia contra expressas leges aut statuta praedictum fieri nequit. Et hoc generaliter verum est.** Statutum autem nostrum speciatim quod attinet, omnibus liquet, communionem bonorum inter coniuges per illud obtinere, atque expresse ibidem dispositum esse, vt debita constante matrimonio contracta ex communibus vtriusque coniugis bonis soluerentur; ita quidem, vt si liberi ex matrimonio procreati non adsint, vxor dotis saltem sortem ac illata recipere, de bonis autem ex communione quaesitis indistincte, &, si liberi sint supersistentes, tam ex communiter quaesitis

fitis quam ipsis in communionem illatis bonis nomina solui debeant, vid. *P. 1. tit. 5. art. 5. & 7.* item *P. 3. tit. 1. art. 10.* Quod si itaque huic expressae statuti dispositioni contrarium quid sponsus sponsave siue etiam coniuges paciscerentur, id ipsum in apertam legis & creditorum fraudem fieret, quod autem nullo modo admittendum est.*** Accedit, quod mercaturae promouendae ratio communionis illius per statuta introductae praecipua sit causa. Iam vero si coniugibus concederetur communionis tollendae facultas, tum certè non tam facile quis marito pecuniam aut merces credere, sicque laudabilis & reipublicae salutaris ille finis statuto intentus potius cessare foret. Quod statuere, absurdum. Quin imo ex hac ratione omnino quoque existimo, ne coniugibus quidem concedendum esse, vt promiscue, & quandocumque sibi libuerit, istiusmodi pacta facere possent, licet etiam illa publice promulgare velint; sed potius vel per publicam legem istiusmodi pacta prorsus inhibenda, vel ad certos casus restringenda, vel minimum non nisi cum autoritate publica & causae cognitione facienda atque tum demum in publicum notificanda esse.****

* Vid. HVBERS in *praelectionib. ad ff. lib. 17. tit. 2. §. 13. pag. 430. seq.* item TITIVS *ad Lauterbach. observ. 779. pag. 530.*

** conf. idem HVBERS *l.c. §. 12. pag. 428.* ceterum hanc quaestionem etiam attigit MEVIVS *ad ius Lub. P. 1. r. 5. art. 7. n. 81. seqq.* quem vide. Imo Statutum eiusmodi, quod pro debitis mariti etiam obligat uxorem, ne tum quidem cessare vel vim suam perdere, licet

licet vxor in pactis dotalibus aduersus bonorum communione[m] protestata fuerit & Senatus confirmatio[n]em impetrauerit, docent Ioh. CÖPPEN lib. 2. obseruat. practicabil. 5. n. 19. 20. & Ioach. WIBELIVS de coneractib. mulierum cap. 5. n. 115. pag. 302. qui conclusionis huius hanc reddunt rationem, quod nim. quemadmodum ius publicum priuatorum pactis immutari nequit & nemo, ne quidem in testamento facere potest, quo minus leges in suo testamento locum habeant, ita etiam nec coniuges per pacta priuata facere possunt, quo minus ius publicum ciuitatis alicuius, quoad exsoluenda ipsorum debita, in eorundem bonis locum habeat. Sicuti etiam eandem praeciuicio tali confirmant: *Als ihr uns &c. Demnach sprechen wir nach steifiger verles- und erwegung vor Recht, daraus so viel erscheinet, weil gedachter Rabe zur Nothdurfft erhärtet, daß des Obrts zu N. durch rechtliche Gewohnheiten eingeführet, und durch vielerley actus bescheinet, daß das Weib des Mannes Schulden, wie auch der Mann des Weibes Schulden von ihren eigenen Gütern, Ein- und zubringen bezahlen helfen müssen, und ihrer weiblichen Gerechtigkeit oder Statutariae successions die Frau sich eher nicht, dann bis des Mannes Schulden alle bezahlt, zu erfreuen: Als wird sie auch mit ihrer Praetension, so sie durch ihre Ehebestiftung zu erweisen sich bemühet, als unerheblich abgewiesen, und ihres Mannes Creditoren in die gemeine Güter, so weit die zulangen, billig verbolffen V. R. W.*

*** Neque simpliciter affirmandum erit, istiusmodi coniugum pacta valida esse vel esse debere, licet ista publice innotescere faciant, sed & heic semper etiam addenda aut subintelligenda est limitatio: *Nisi fiat in fraudem legis vel creditorum.* Cum alias e.g. marito iam obaerato isthaec etiam pacta fieri possent; quo tamen casu vt nec ipsa pacta ita nec eorum publicatio ad salvanda quaedam communia aut vxoris bona quidquam proderit.

**** Ex

*** Ex dictis etiam facile colligitur, quid de illo casu sentiendum, quem in praeteritis nundinis Kiloniensibus, vulgo *Vmschlag* dictis, disceptationi ansam dedisse audiuimus. Nimirum lege publica & quidem in der *Schleswig-Hollsteinischen Landgerichts-Ordnung part. 4. tit. 10.* sancitum, validas esse foeminarum nobilium obligationes, modo Scto Velleiano sub fide nobili & iuramenti loco, postquam de tenore huius beneficii certiores redditae sunt, renunciauerint. In facto autem contingit, Nobilem quendam, dum filiam elocaret, in pactis dotalibus sibi ac filiae prospexisse, vel peculiare hoc nomine accepisse literas, quas reuersales vocant, *ne illa dorem vlla ratione alienare vel se pro marito obligare possit.* Nihilominus filia pro mariti debitis, cum renunciatione iurium ac beneficiorum, se ac bona sua obligauit: Quaeritur, num obligatio ista, per dispositionem pactorum dotalium vel vigore literarum reuersalium infirmitur? Quod omnino negandum puto, legi enim publicae, quae intercessionem foeminarum ratas esse vult, per pacta priuatorum, praesertim quando haec ad aliorum notitiam haud peruenerunt, minime derogari potest, nec bona fides patitur, vt mulier creditores ad fidem sibi habendam inducat, postea vero, sub specie eiusmodi pactorum clam initorum, petitiones illorum eludat.

§. XIII.

Quod communionis effectus maxime in soluendo aere alieno sese exerat, quodque solutio illa de communibus bonis fieri debeat, nec portio statutaria siue communionis lucrum, nisi deducto prius de communibus bonis aere alieno, intelligatur ac computetur, dubio caret. Cum vero maritus magis
 D
 quam

quam vxor nomina contrahere soleat, ideoque, si de his ferme est, a marito contracta illa esse communiter habeantur, & hinc plerumque etiam statuta de *marito* obaerato loquantur; de hoc quoque, marito scilicet obaerato, potissimum erit dicendum &, quae circa hancce inprimis materiam nobis inter meditando subnata sunt dubia, paucis adhuc inquirenda. Ponamus enim casum. *Sempronius* duxit vxorem *Caiam*, & vterque illorum in societatem conjugalem intulit 2000 Imperiales: maritus extra communionem hanc solus possedit vel sibi soli habuit summam 2000 thalerorum: * Postea *Sempronius* moritur ** relictis post se liberis, & inueniuntur nomina, constante matrimonio contracta, 3000 thal. Quae ritur ergo, ex quibusnam bonis nomina isthaec soluenda sint? Et aes quidem alienum durante matrimonio, vbi nimirum inter coniuges est communio, contractum de communibus vel vtriusque coniugis bonis, *von gemeinem Gut*, *von ihrer beyderseits Gut*, soluendum esse existimatur, sicuti etiam in statuto nostro P. I. tit. 5. art. 7. ita sancitum legimus, verbis: *so soll dieselbe (Schuld) bezahlt werden von ihrer beyderseits Gut*: conf. P. 2. tit. 2. art. 26. & 28. Vnde hoc sequi videtur, in proposito casu totum illud debitum, scilicet 3000 thaleros, ex bonis in societatem vtrinque illatis soluendum, & reliquos 1000 imperiales inter viduam & liberos communicandos vel diuidendos, illos autem 2000 thaleros separatim a marito habitos solis liberis, tanquam proximis heredibus, relinquendos esse. Quoniam vero in iure nostro non
in-

inuenimus expressum, qua ratione in eiusmodi casu, quando extra communionem maritus forte bona quaedam habeat, solutio instituenda & portio statutaria computanda sit: deinde maritus, tanquam principalis rerum communium administrator, aes alienum praecipue contraxisse censetur: tum etiam illo casu, respectu uxoris, de damno potius vitando quam de lucro captando agitur, & nisi vel hoc esset, attamen lucri aequae ac damni ex communiōne prouenientis ratio habenda est; Hinc utique etiam putarem, debitum ante omnia ex propriis vel separatis mariti bonis &, si illa ad hoc non sufficiant, tum demum id, quod restat, ex bonis utrinque communibus soluendum esse. conf. omnino **MEVIVS ad ius Lub. P. 1. tit. 5. art. 7. n. 58. seqq.** Quam sententiam utpote benigniorem merito hic sequimur, ac inprimis illos Sempronio proprios 2000 & de communibus bonis 1000 saltem thaleros ad soluenda debita adhibendos, reliquos vero communes 3000 inter Caiam huiusque liberos diuidendos esse existimo. ***

* Quod si enim omnia omnino mariti bona cum uxoris suae bonis communicata siue commixta sint, quod in dubio semper praesumendum erit, aliter sese res habet & in iure nostro clare satis definita est.

** De fugitio autem hic ideo non loquimur, quia hoc casu a nobis proposito maritus non facile fugiet.

*** Fingamus vero, liberos non adesse, tum Caia praeciperet dotem siue illata sua 2000, deinde, ad soluenda debita 3000, separata illa Sempronii summa 2000 & ex reliquis ipsius in communionem illatis 2000 adhibe-

berentur 1000. Postea vero, debitis hac ratione solutis, vidua de reliquis 1000 acciperet dimidiam, nempe 500. Vid. *Ius Lub. P. 1. t. 5. art. 5. & P. 2. tit. 2. art. 12.* In quo primo loco verba: *darnach soll man von seinem Guts alle seine Schuld bezahlen*, cum effectu utique erunt intelligenda: Et hinc etiam illa, quae de casu in §. proposita dicta sunt, magis adhuc fiunt clariora: idque in primis, cum ibidem *all. art. 7. tit. 5. P. 1. nec non art. 10. tit. 1. P. 3.* de illis tantum casibus, quando nimirum maritus, uti loquitur *d. art. 10. in Schulden vertrieft*, siue soluendo non sit & animam debeat, intelligantur, adeoque ad casum illum nostrum applicari non possint.

§. XIV.

Quid autem de casu isto in praeced. §. proposito dicendum, si Sempronius mercator & vxor eius Caia mercatrix fuerit, vnamque simul ambo vel vxor sola tabernam exercuerit? Tum certe existimarem, debita occasione mercaturae & ab vxore* aequae ac marito contracta haberi, ideoque de communibus solummodo bonis solui debere, siue vtriusque vel vnus tantum coniugis culpa, siue etiam casus vel aduersa fortuna contrahendorum debitorum causa fuerit. Praesertim si appareat, mercaturam debitis illis contrahendis occasionem dedisse, quod in dubio praesumitur; vel etiam, si forte Sempronius illa bona in societatem conjugalem non illata commode exigue nequeant. Et ita quidem propter commerciorum fauorem, ut pote quem in interpretando & applicando statuto nostro ob oculos semper habere debemus, iudicandum duco, cum alias metuendum sit, ut mercatoribus tam facile nummi & merces crederen-

derentur, si nimirum creditores, quod ex communibus coniugum mercantium bonis debita solui debeant, certi haud sint, sed illos de recipiendo mutuo cum debitoris vidua litigare prius oporteat. Hoc itaque, quem diximus, casu debita 3000 de communibus siue illatis 4000 soluenda essent & illorum reliqua 1000 ad viduam & liberos pertinerent. De illis autem 2000, quae Sempronius in communionem coniugalem nunquam intulit, sed separatim semper ** administrauit, vidua quoque nihil accipiet. *** Sicuti etiam pari ratione maritus, mortua vxore sua, de bonis illius in communionem haud illatis nihil quicquam lucratur. Quin potius secundum ius nostrum de communionis coniugalis damno & lucro haec generalis obtinet regula, *quod aes alienum non nisi de bonis communibus solui & similiter quoque portio statutaria ex communibus tantum bonis sumi debeat.* ***

* Quoniam illa hoc casu absque curatoris mariti consensu emere, vendere, oppignorare, aliosque contractus facere potest. Vid. Ius Lub. P. 1. tit. 10. art. 1. item P. 3. art. 13. & 21.

** Aliud vero dicendum erit, si forte maritus, siue ille mercator sit siue non, sortem quandam cum vxoris suae bonis commiscuerit aut coniunctim administrauerit, postmodum autem illam ab his iterum separauerit, hunc quidem in finem, ne post mortem suam vxor lucrum exinde capiat, vel etiam, vt aere alieno ex communibus adeoque potissimum vxoris quoque bonis soluto, sortem illam sibi suisue hereditibus seruet. Existimo enim, eiusmodi variationes marito aequè minus quam vxori licere, sed illud, quod in communionem hanc coniugalem, statuto

D 3

m-

munitam, semel illatum est, semper etiam pro communi habere, eique simul ac semper omnes quoque communionis huius effectus tribuendos esse.

*** Quomodo hoc casu, si liberi existant, procedendum sit, satis quoque patet. Nimirum, vidua acciperet illata 2000, deinceps ad soluendum aes alienum sumerentur mariti illata 2000, & ex separatis illius bonis 1000, horum vero reliqua 1000 ad mariti heredes peruenirent. Atque sic quidem vidua acciperet nihil.

*** Confer sis, quae dicta sunt *supra* §. 10. Ceterum quod ratione solutionis aeris alieni de iure Lubecensi notauimus, id secundum ius Hamburgense aliter se habet, vbi *Parte 2. tit. 5. art. 10.* cautum est, *daß nicht allein der Frauen eingebrachter brautschatz, sondern auch alle andere ihre in stehender Ehe angeerbte Güter vor ihres Mannes Schülde gänzlich bafsen und gehalten seyn sollen.*

§. XV.

Occurrunt adhuc alia quaedam dubia. Nimirum quotidiana experientia testatur, quod mares pariter ac foeminae, de contrahendo matrimonio cogitantes, ad conciliandas eo melius nuptias siue ipsi siue per internuncios ampla sua bona, magnas fortunas & opes, pingues dotes & alia mirum in modum semper fere praedicent atque extollant, cum tamen deinceps, post celebratas iam nuptias, euentus quam saepissime longe aliud & haud raro id doceat, quod, detracto aere alieno, vel parum vel nihil etiam in bonis habeant.* Vnde primum haec suboritur quaestio, siquidem in muliere id accidat, ane haec, mortuo postea marito diuite, portionem etiam statutariam habere debeat? Quod primo quidem intuitu negandum videtur, cum portio isthaec statu-

statutaria nil aliud fit, quam lucrum, quod ex communi-
 one bonorum provenit; iam vero, si mulier
 nulla habuit bona in societatem siue domum coniu-
 galem inferenda siue illata, nulla etiam communi-
 adeoque nec lucrum illius intelligi poterit, iuxta me-
 taphysicorum regulam, quod *non entis nullae sint af-*
fectiones. Sed vero, quoniam ex antea dictis ac in-
 primis quidem ex illis in statuto nostro non semel
 adhibitis loquendi formulis: *was alsdan übrig bleibt,*
was darüber ist &c. satis liquet, omnia etiam illa, quae
 in societate coniugali siue vnus tantum siue vtrius-
 que coniugum industria vel opera adquiruntur, &
 mortuo alterutro coniuge in domo coniugali repe-
 riuntur, esse atque haberi communia; ** Neque
 vnquam hic distingui, vtrum superstes coniux in
 communionem aliquid intulerit nec ne; Et cum
 praeterea portio illa statutaria non tam vt bonorum
 communionis lucrum, quam potius tanquam amo-
 ris *** coniugalis praemium confideretur; ****
 hinc quaestionem illam affirmandam & vxori, etiam si
 in domum mariti parum aut nihil intulerit, portio-
 nem statutariam tribuendam esse sentio. Atque haec
 sententia per ipsum Statutum nostrum magis adhuc
 confirmatur, quando in *art. 25. tit. 2. P. 2.* dicitur, si
 coniuges omnibus facultatibus labantur, *also, daß sie*
won blosser hand und von neuen wiederum etwas an sich
bringen und erwerben, hoc casu nihilominus vxorem,
 mortuo marito, non solum dotem suam praecipere
 sed, quod maxime huc pertinet, *de reliquis etiam bo-*
nis nouiter acquisitis dimidiam capere.

* Sic

- * Sic quidem seculi morem, fallere & falli, circa hanc quoque societatem, omnibus licet & diuinis & humanis legibus fundatam, vsitatum esse videmus. Dolum autem hic subesse, nemo negabit: num vero dolum iste bonus an malus dicendus sit, alia est quaestio. Et, supposito duas dari species Doli, distinguendum foret, vtrum istiusmodi artes ad impetrandum saltem consensum nuptialem, cum omnia reliqua iam bene se habeant, an vero non tam ex puro erga desideratam amore, quam potius ad captandam dotem & bona ipsius adhibeantur, contra ineundi matrimonii & amicitiae coniugalis regulam, quam vid. in *L. 11. pr. C. de repudiis*: Si prius istam iactantiam ad dolum bonum: si posterius, ad dolum malum illam forte referre licet. Rectius tamen faciunt, qui nihil de facultatibus suis promittunt, quam quod recipi praestare semper possunt.
- ** Quam in rem plura vide haud vulgariter scripta in Ioh. STRAVCHII *diff. de iure maritorum in uxores resque uxoriae*, hab. Ienae 1671. *Sect. 4. classe 1. membr. 2. §. 4.*
- *** Adde, & molestiae. In matrimonio enim multas omnino molestias uxorem pariter ac maritum comitari, apud expertos constat.
- **** Si enim communionis tantum haberetur ratio, sequeretur etiam, vt portio statutaria vxori adulteranti adimi & marito, in illatae scilicet iniuriae compensationem, addici nequeat, quod tamen fieri, notum est, & ideo potissimum fit, quod vxor amorem coniugalem violans praemio se reddiderit indignam. Qua de re conf. MEVIUS *ad ius Lub. P. 2. tit. 2. art. 12. n. 414. seqq.* Ioh. Christiani SCHROETER *diff. de portione coniugum statutaria*, hab. Ienae 1732. *ib. 1. §. 23.*

§. XVI.

Deinde, si forte vir quidam his artibus foemina-
 nam diuitem ad contrahendum cum sese coniugium
 allegerit, postea autem pauper ille & *patrimonium* *
 ipsius, detractis nominibus, vel nimis paruum vel
 plane nullum deprehendatur, quaestio est, vtrum
 debita, postmodum constante matrimonio a marito
 contracta, de vxoris dote & aliis bonis in domum
 siue societatem conjugalem illatis, solui debeant? Et
 affirmandum esse censeo, quia *primo* generatim per
 statutum communionem bonorum inter coniuges
 stabilitam & bona ab vxore ad maritum allata huic
 quoad dominium siue proprietatem communia ade-
 oque ex his etiam mariti debita, existentibus nempe
 liberis, soluenda esse, constat: Quod si itaque
secundo alii, vxorem bene dotatam esse, compertum
 habeant, his suppositis atque hac ex ratione, mari-
 to pecuniam mercesve eo facilius credunt, quod cer-
 te neutiquam facerent, si generalem illam Statuti re-
 gulam hoc casu non valere, timendum esset: Tum
 etiam *tertio* haud facile quis prudens patrimonii sui
 vires & inprimis paupertatem suam diuulgare, sed
 potius omni modo celare solet, * vt proinde Credi-
 tores quam saepissime fallerentur, si iste communi-
 nis conjugalis effectus & generalis illa statuti regula
 hoc casu cessare deberet: Et demum *quarto* eiusmo-
 di vxor nil habet, quod de iniquitate quadam que-
 ratur, sed sibi imputet, quod vel sciens viro obae-
 rato nupsit, vel etiam in facultates ipsiusque pa-
 trimonii vires non prius inquisuerit; Vtroque enim

E

casu

casu culpam commisisse & in solutionem futuri debiti maritalis consensisse censenda est. Quid autem dicendum, si mariti bona ad soluenda ipsius debita ante initum matrimonium contracta non sufficiant, numne etiam mulier de bonis suis illa simul soluere teneatur? Hoc certe, quemadmodum semper omnino, sic praesertim etiam in casu supra posito aequitati quam maxime contrarium adeoque simpliciter negandum esse totus mihi persuadeo, & hoc quidem ex rationibus a MEVIO ad *Ius Lub. P. 1. tit. 5. art. 7. n. 31. seqq.* iam adductis. Quibus accedit, quod in *Statuto Hamburgensi* nostrae nomothesia in plerisque aemulo ac declaratorio, haec res clare definita sit. *Parte 2. tit. 5. art. 11.* Sed & alia huc pertinet quaestio, si forte maritus debita ante matrimonium contracta de vxoris suae bonis soluerit, num vxor bona ista sua a mariti creditoribus repetere possit? Et puto, non posse, nisi creditores tempore solutionis sciverint, solutionem illam in fraudem vxoris a marito fieri. **

* Patrimonium quidem germanice dicitur *das väterliche Erb-Gut* vel *das väterlike Erbe*, hereditas siue bona paterna, vnde etiam nomen habet. Ceterum vero ex communi loquendi vsu omnia *virorum* inprimis bona denotat, siue illa a patre profecta, siue aliunde & vel propria industria acquisita sint. Et hoc sensu etiam patrimonium hic intelligi volumus, sicuti eadem significatione in *statuto Hamb. P. 2. tit. 11. art. 10.* dicitur *des Bräutigams patrimonium*.

** Quod autem maritus vxoris suae, ex qua liberos genuit, dotem & illata licite alienare ac in quoscunque etiam proprios vsus suos vertere possit, dubio caret & ipsa plenae communionis siue dominii ratio dicitur.

ctitat; Vt proinde talis vxor illam rerum suarum alienationem nullo modo impedire, quin imo ne fideiussores quidem ideo a marito postulare valeat, arg. art. 8. §. 10. tit. 5. P. 1. conf. HVBERTVS in *praelect.* ad ff. lib. 17. tit. 2. §. 8. pag. 425.

§. XVII.

Silentio etiam hic praeterire non possumus, quae circa bonorum communionem eiusque effectus, portionem scilicet statutariam & solutionem aeris alieni, ratione bonorum in aliis territoriis sitorum quam saepissime moueri solent lites. Et sicuti omnes fere quae questiones de conflictu statutorum a Doctoribus disputari solitae, ita in primis etiam hac in re multis difficultatibus & dubiis sunt obnoxiae. Nos quidem hic generalem in primis & omnibus Doctoribus probatam hanc supponimus regulam: *Bona cuiusque loci subiicere legi vel statuto eius, ubi sita sunt, intra autem localia, siue in rem siue in personam concepta fuerint, minime pertinere aut applicanda esse ad bona extra territorium sita, licet etiam haec maiorem patrimonii partem constituent, vid. MEVIVS ad ius Lub. quae. praelim. 3. n. 43. & quae. 6. n. 10. 18.* Atque hinc porro concludimus, quod ex illis bonis, quae maritus vel vxor extra territorium siue locum coniugii possidet, alteri coniugum neque portio statutaria competat, neque vxor de istiusmodi bonis suis aes alienum mariti siue constante matrimonio contractum soluere teneatur: * quemadmodum etiam in genere supra §. 10. notauimus, quod ad communionem hanc requiratur *illatio*, ** quodque adeo etiam coniux extra communionem bona quaedam habere possit; *Illatio autem bonorum in primis eorum, quae in alio ter-*

ritorio, siue ibidem communitio inter coniuges vigeat siue non, sita sunt, nunquam praesumitur, sed, quoniam illa factum aliquod denotat siue in facto consistit, ab affirmante semper probanda est. *** Ex dictis autem his prono etiam alueo fluit, quod vxori de bonis suis in alio territorio sitis & in societatem coniugalem siue communionem nunquam illatis secundum quidem iura loci rei sitae, tanquam domina inter viuos siue mortis causa disponere, ea vendere, oppignorare & quocumque modo alienare possit, adeoque illud quod in iure nostro e.g. *P. 1. tit. 10. art. 1. & P. 2. tit. 1. art. 10. 14. & alibi de foeminis eorumque actionibus civilibus cautum est, huc applicari nequeat: item, quod maritus secundum iura communia, quae hoc casu sequimur, istiusmodi vxoris suae bona absque speciali & expresso illius consensu alienare aut alio quodam modo de illis disponere non valeat, princ. 1. quib. alien. licet vel non. Nouella 61. item cap. 28. X. de iureiur. & cap. 2. X. de iureiur. in 6. Idque praesertim si de immobilibus & hereditariis bonis sermo est iure nostro multo magis obtinebit, cum hic etiam illata isthaec bona alienandi facultas demta sit marito, nisi vxor & liberi consentiant, *P. 1. tit. 5. art. 9.**

* Conf. idem MEVIUS *P. 3. Decis. 125. & ad ius Lub. P. 1. tit. 5. art. 7. n. 48. seqq.* Quae autem ille de communio- nis damno & respectu vxoris tantum ibidem differit, ea ex regulis oppositorum ad lucrum siue portionem statutariam quoque & tam ratione mariti quam vxoris intelligenda & applicanda sunt, cum statutum vtri- que illorum hanc tribuant.

** Illatio autem ista intelligi & fieri potest duobus potissimum modis, (1) quando vxor in marito, vel vi-

ce versa, maritus in vxoris domum venit atque sic bona sua illuc secum quasi apportat, quod proprie *in-ferre* dicitur: & quoniam inde sequitur, quod illatio proprie talis ab vno saltim Coniugum fieri possit, hinc (2) bona illius coniugis, ad quem alter accedit, eo ipso cum huius bonis communicantur sicque per fictionem quandam in communionem inferuntur. Ut proinde illatio illa in *veram & sitam* recte diuidatur.

*** Quamuis enim per statutum ipso iure inter novos Coniuges fiat bonorum communio, hoc tamen non de omnibus, sed de illatis tantummodo intelligitur de quo supra §. 10. ideoque eo minus ad bona alibi sita extendi potest, nisi de expresse facta illorum communione constet. Possent autem etiam bona extra territorium sita per speciale pactum inter coniuges quoad dominium communicari, & si factum hoc probetur, effectus etiam communionis secundum statuta loci, vbi coniuges viuunt, exinde produci, nemo certe negabit.

§. XVIII.

De foeminarum quoque intercessionibus & fideiusionibus olim ac in hunc fere diem a Doctoribus veramque an partem disputatum esse constat, vtrum scilicet illa seque suaque pro aliis & inprimis etiam pro maritis suis valide obligare possint? item, an beneficiis ob imbecillitatem se- xus & lubricum iudicium a legibus sibi concessis cum iuris effectū renunciare valeant? item an renunciationes istae iurato fieri debeant, an vero absque iuramento factae sufficiant? Quoniam vero haec & plura alia huc pertinentia vltius inquirere, nec instituti nostri ratio, nec tempus permittit, cupidum beneuolumque lectorem ad B. Georg. BEYERI *positiones ad ff. lib. 16. tit. 1. pag. 305. seqq.* & illustri- simi THOMASII *notas ad ff. pag. 185. seqq.* remitto, utpote qui dum viri de iurisprudentia & Romana & Germanica me- ritissimi, circa hanc rem, quid hic, quid illic, quidque in
praxi

praxi obtineat, quid iustum, quid aequum, quid iniquum sit, satis superque nos docent. Id tantū de renunciationibus mulierum addo, quod apud veteres Germanos istiusmodi foeminae, ad aliorum fraudes nec non futuras lites eo melius euitandas, in loco iudicii & solenni quodam ritu, cinnum scilicet de sinistro humero super pectus dependentem nec non baculum a Iudice huic admotum & sinistram mammam dextra manu tangendo, beneficiis suis renunciauerint, sicque bona sua vel alienauerint vel pro aliis obligauerint. * Et sane non inuile foret, si ad hoc exemplum etiam apud nos fideiussiones ac renunciationes non quidem cum eiusmodi ritu ac iuramento, sed iudicialiter saltem idque praevia semper causae cognitione fierent. Ceterum de iure nostro Lubecensi specialiter cautum est, quod mulier sine curatorum consensu tantum ad summam 2 $\frac{1}{2}$ numorum pro extraneis, & vxor improlis non nisi mercatrix fuerit aut privilegiis suis renunciauerit, pro marito fideiubere possit, vid. P. 1. tit. 10. art. 1. & tit. 5. art. 7. Vxor autem, quae liberos habet, viuo marito pro aliis plane fideiubere nequit, & pro marito fideiubens superfluum facit, cum ipso iure ad soluenda ipsius debita obligatur. Adeoque hoc casu SCrum Velleianum & Authentica si qua mulier plane hic cessant.

* Solemnem istum renunciationis modum Rotwilae in iudicio Caesareo vsitatum refert WIBELIVS *de contrahib. mulier.* cap. 5. n. 148. pag. 310. & ECCARDVS in LEIBNITII *collectan. Etymolog. part. 1. pag. 222. Et ibid. pag. 231.* in renunciationibus mulierum moris fuisse, perhibet, daß sie in Gegenwart der Zeugen den Handschuh, welcher ihnen nach Gebrauch unser Landes-Abri dargebohen, mit ihren Händen angerühret, auf freyer Käyserlicher Land-Straße mit Worten und Wercken, mit gelehrten Worten: siue etiam renunciationes illas fieri, auf des Reichs-Strasse und an der Stette, da man sich solcher Sachen billig verziehen und ansgeben soll.

T A N T V M.

ULB Halle
004 367 324

3

DISSERTATIO SOLEMNIS
DE
COMMVNIONE
BONORVM INTER
CONIVGES EIVSQUE
EFFECTV

PRAESERTIM
SECVNDVM IVRA LVBECENSIA,

QVAM
EX DECRETO AMPLISSIMI ICTORVM ORDINIS,
PRAESIDE

DN. FRANCISCO ER-
NESTO VOGT,

I.V.D. INSTITVT. ET PRAEXOS IVRIS PROFES-
SORE, CONVICTORII DVCALIS INSPECTORE
ET COLLEGII IVRIDICI H.T. DECANO,

PRO LICENTIA
SVMOS IN IVRE HONORES ET PRIVILEGIA
DOCTORIS CONSEQVENDI

PVBICO ERVDITORVM EXAMINI SVBMITTIT
AD D. XI. FEBRVARII MDCC XXII

HORIS ANTE ET POMERIDIANIS
IN AVDITORIO MAIORI

HENRICVS WILHELMVS
SCHUMACHER, LVBEC.

REGII DICASTERII RATZEBVRGENSIS
ADVOCATVS ORDINARIVS.

KILIAE, LITTERIS HAEREDVM B. REVTHERI.

1722-12
6/11

